

Tajemství vojenského kufříku

Příběh českého legionáře na Rusi

Jmenuji se Antonín Martinec, narodil jsem se 24. 11. 1894 v Račicích v okrese Roudnice nad Labem. Vystudoval jsem Střední hospodářskou školu v Roudnici a nastoupil jsem na místo hospodářského úředníka. Dlouho jsem se však z hezkého života netěšil.

Tehdy jsme samozřejmě patřili do Rakousko-Uherské říše. Počátkem 20. století se politická situace začala zhoršovat. Rozpory mezi světovými mocnostmi v zápase o sféru vlivu, kolonie, zdroje surovin a trhy narůstaly. Rakousko-Uhersko si začalo nárokovat Balkán, Německo zase zatoužilo po anglických a francouzských koloniích. Schylovalo se k válce.

Dne 28.6.1914 byl studentem-revolucionářem Gavrilo Principem spáchán atentát na rakouského následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este a jeho manželku Žofii Chotkovou v Sarajevu, hlavním městě Bosny, kterou Rakousko-Uhersko před nedávnem anektovalo. Bosenské revolucionáře podporovali Srbové, konkrétně srbská nacionalistická organizace Černá ruka. Právě tento atentát se stal záminkou pro rozpoutání velké války, která se poté začalo říkat světová.

Po policejním vyšetřování zaslalo Rakousko-Uhersko Srbsku velmi přísné ultimátum, jehož podmínky nemohlo Srbsko splnit, aniž by se vzdalo své suverenity. Částečné přijetí ultimáta Rakousku-Uhersku nestačilo a 28. 7. 1914 císař František Josef I. ve Vídni vyhlásil Srbsku válku. Postupně se přidávali další státy, a zanedlouho proti sobě bojovali dvě uskupení : Centrální mocnosti Německo, Rakousko-Uhersko a Itálie sdružené v tzv. Trojspolku proti státům Dohody: Rusku, Velké Británii a Francii. K Centrálním mocnostem se přidalo i Bulharsko a Osmanská říše, ke státům Dohody patřilo samozřejmě i Srbsko a přidaly se později i USA, rovněž Itálie přešla na stranu Dohody.

Válka začala mobilizací, tak jsem jako 20-letý svobodný mladík narukoval do rakousko-uherské armády. Byl jsem zařazen do 28.pěšího pluku v hodnosti desátníka. My Češi jsme však v Rakousku-Uhersku nebyli rovnoprávným národem, a měli jsme jít bojovat proti Srbům, Rusům, Francouzům, tedy národům, se kterými česká společnost sympatizovala. A spojení Rakouska-Uherska s Německem u českého národa již vůbec podporu najít nemohlo.

První velké ostré boje, do kterých se náš pluk dostal, byly 28.8.1914 u polského Komarowa, kde jsme Rusy sice vytlačili, ale měli jsme 9 % mrtvých, 15 % zraněných a 35 % nezvěstných. Mnozí raději upadli do ruského zajetí, než by bojovali za Rakousko-Uhersko. Ti se potom hlásili do 1. roty České družiny v armádě Ruska.

Další velmi urputné boje jsme zažili v Karpatech poblíž Dukelského průsmyku na východním Slovensku. Zažili jsme, že se mezi námi objevovali vojáci z 2. roty České družiny ruské armády převlečení do rakousko-uherských uniforem a přesvědčovali nás Čechy z 28. pražského pluku, abychom přešli na jejich stranu. Proti Čechům se nám opravdu za Rakousko-Uhersko bojovat nechtělo, proto jsme 3.4.1915 přestali bojovat a celé 3 prapory 28. pluku, to bylo cca 1800 vojáků, jsme se nechali ruskou armádou zajmout. Jako zajatce nás Rusové přesunuli do zajateckého tábora Simbruk, který se nacházel až za řekou Volhou.

Z přeběhlíků a zajatců se při ruské armádě začalo formovat České vojsko. Na jejich výzvu jsem se dne 7.4.1916 v Hrdatově v Simbirske gubernii dobrovolně přihlásil do čs. legií. 18.5.1916 v městě Ivaň vznikl z prvních 4 rot 1. československý střelecký pluk Mistra Jana Husi. Dne 2.8.1916 jsem nastoupil v Kyjevě k činné službě v československé armádě a o den později jsem byl do 1. střeleckého pluku zařazen. Přísahu jsem vykonal v listopadu 1916 v Remčicích na Ruském území.

Dne 15. 3. 1917 vznikl v Treskyni rozšířením 3. praporu našeho 1. střeleckého pluku, kam jsem patřil, nový 3. československý střelecký pluk Jana Žižky z Trocnova. Naším největším bojovým úspěchem byla bitva u Zborova ve východním Haliči, která začala 1.7.1917. Československá střelecká brigáda byla nasazena do bojů o den později a dosáhla slavného vítězství, dokázali jsme prolomit rakousko-uherskou frontu do hloubky 2-5 km. Bojů se zúčastnilo 3500 československých dobrovolníků, bohužel v boji padlo 185 vojáků a dalších 700 jich bylo zraněno. Podařilo se nám zajmout 3500 rakousko-uherských vojáků. Bojovali jsme sice za Rusko, ale především proti Rakousku-Uhersku.

V Žitomiru jsem absolvoval tříměsíční důstojnickou školu, kterou jsem úspěšně zakončil 26. 10. 1917. V Rusku jsem si musel zvyknout na pravoslavné jméno Dmitrij a používání jména po otci – byl jsem Dmitrij Josefovič Martinec.

Bohužel situace v Rusku se pro naše vojska nevyvíjela příznivě. Dne 15. 3. 1917 ruský car Mikuláš II. se v Sankt Peterburgu zřekl trůnu ve prospěch svého

mladšího bratra, velkoknížete Michaila Alexandroviče. Proběhla první revoluce, car byl svržen a byla ustavena prozatímní vláda. U lidí i vojáků měla sympatie, všichni očekávali zavedení demokracie, ale politika prozatímní vlády byla špatná a vedla k Velké říjnové socialistické revoluci, kdy se vlády zmocnili bolševici a jejich sověty. Komunisti měli spoustu problémů s udržením moci v Rusku, kde propukla občanská válka, proto nechtěli válčit a po mírových jednáních v Brest-Litevsku s Německem dne 3. 3. 1918 uzavřela sovětská vláda nevýhodný separátní mír s Centrálními mocnostmi. Krom ztráty území se Rusko zavázalo vrátit zajatce a zrušit armády cizích států na svém území. Bylo jasné, že na straně Ruska již československé legie bojovat nemohou. Vedení našeho vojska zaujalo neutrální postoj a pomalu jsme se začali přesouvat vlaky směrem na východ k Vladivostoku, na západ nám byla cesta uzavřena.

Cestování ubíhalo pomalu, stále jsme stáli na nádražích, koleje byly obsazeny protijedoucími vlaky s navracejícími se zajatci. Naš 3.čs.střelecký pluk stál 14.5.1918 společně se 6.střeleckým plukem na nádraží v Čeljabinsku. Z protijedoucího vlaku směřujícího na západ s maďarskými a německými zajatci někdo vyhodil kus železa, který zasáhl našeho kamaráda v boji a těžce ho ranil. To jsme nemohli nechat nepotrestáno bez povšimnutí. Vlak naši vojáci dohonili, zastavili a viníka zastřelili. Čeljabinský sovět se však postavil za německé zajatce a deset našich vojáků z 6.střeleckého pluku bylo zatčeno. Vedení rozhodlo o osvobození našich vojáků silou zbraní, což se 17.5.1918 po obsazení nádraží vojáky našich 3. a 6.střeleckého pluku podařilo. To však vyvolalo nepřátelské napětí mezi naší armádou a sovětským vedením. Naše vedení vyhlásilo 21.6.1918 mobilizaci všech vojáků nacházejících se východně od Omska na území ovládaném Sibiřskou dočasnou vládou Západní Sibiře. Do 30.6.1918 jsme se museli všichni přihlásit u svých velitelů na příslušných železničních stanicích. Naše jednotky ovládly postupně všechny důležité body a města na Transsibiřské magistrále, od Volhy až na Dálný východ. Pokud jsme bojovali, tak na straně „bílých“ proti bolševické armádě. Podařilo se nám získat v Kazani i ruský státní zlatý poklad. Hodnostně jsem povyšoval: 1.8.1918 na praporčíka, 6.1.1919 na podporučíka a od 1.5.1919 jsem byl poručíkem. Kromě bojů jsme se věnovali ale i normální činnosti – práci. Rozbíhali jsme nefunkční podniky, zakládali jsme továrny, snažili jsme se být soběstační. V Irkutsku v roce 1919 vycházely i naše vlastní noviny – Československý válečný zpravodaj.

Události v Evropě jsme samozřejmě sledovali, válka šla ke konci, státy Dohody měli navrch, nejdřív 30.9.1918 požádalo o mír Bulharsko, o měsíc později Turecko, Rakousko-Uhersko projevilo Andrassyho nótou ochotu jednat

o míru a 3.11.1918 podepsalo příměří, a 11.11.1918 podepsalo Německo příměří v železničním vagónu u Compiégne. Válka skončila. Stejně tak nás potěšilo, že chvíli před tím, 28.10.1918 byla vyhlášena naše samostatná Československá republika. Nebylo pak už zač bojovat. Válka byla definitivně uzavřena konferencí ve Versailles, dne 28.6.1919 byla v Paříži podepsána Versailleská smlouva vítězných mocností s Německem o výsledcích a ukončení světové války. Ta vstoupila v platnost 10.1.1920. To stále ještě většina z nás pobývala na Transsibiřské magistrále, první transportní loď s československými legionáři (většinou zraněnými a invalidy) - italská loď „Roma“ vyjela z Vladivostoku do vlasti sice již 15.1.1919, ale teprve 7.2.1920 byla v Irkutsku uzavřena definitivní smlouva mezi československými legionáři a sovětskými orgány o příměří, svobodném odjezdu československého vojska ze Sibiře a o vrácení zlatého pokladu sovětské straně. Velká část spolubojovníků se vracela lodí přes Hong-Kong, Cejlon a Suezským průplavem do italského Terstu, naše loď plula však cestou přes Tichý oceán na západní pobřeží Ameriky, pak jsme se přesouvali přes celou Ameriku vlakem. Občas nás slavnostně přivítali krajané žijící v Americe, jako třeba v kanadském Vinnipegu, oslavující rovněž vznik samostatné vlasti. Na východních březích Ameriky nás opět čekal lodní přesun, konečně do Evropy.

Já osobně jsem se vrátil do nové vlasti 14.8.1920, ale poslední legionáři až 30.11.1920.

Měl jsem štěstí, že jsem válku přežil, celou dobu v legiích nám ministerstvo uznalo pro zápočet důchodových požitků, 6 mých ztracených let sice přispělo k naší samostatné vlasti, ale přesto válku považuju za jednu z nejhorších věcí na světě.

Martin Simet, 14 let
gymnázium Plzeň